

Farvel til firmaets mand (2008)

Også maskinmestre når en alder, hvor yngre kolleger begynder at holde døren for dem, når de skal hjem fra arbejde. Men ikke 65-årige Jens Ove Steensberg. For ham er der stadig sport i at forbedre højteknologi, energioptimere og vedligeholde, så driftsstop nu er henlagt til historiebøgerne.

Af Teddy Gehrke

Når Jens Ove Steensberg inden længe træder ind i et seniorjob er det et første spagt farvel til firmaets mand på en af Europas mest specielle produktionsvirksomheder, Agroferm i Esbjerg. Et eller andet sted kan han nemlig tage æren for, at netop hans fabrik er kontinentets eneste producent af aminosyren lysin. Folkepensionen banker på, og Jens Steensberg har besluttet, at familien nu endeligt skal have første prioritet. Hans voksne børn husker mere end tydeligt, hvor svært det kunne være at kalde ham tilbage i den familienære virkelighed, når han en lørdag eller søndag pludselig kom i tanke om, hvordan han kunne løse et teknisk problem.

Steensberg er uddannet maskinist i Herning i 1962 og fik den udvidede eksamen i Esbjerg seks år senere. Han var en tur rundt om De Danske Spritfabrikker, da han i 1973 blev ansat som maskinmester hos Borden. Det amerikansk ejede selskab, som fremstillede mælkepulver, placerede et par år senere Steensberg i en central rolle i projektgruppen bag opførelsen af en hel ny fabrik.

- Borden solgte i 1998 sit mælkepulvervaremærke Klim for et så stort beløb, at de nærmest kunne forære fabriksanlægget til Arla. Fabrikken blev solgt til vurderingssummen eller cirka en femtedel af dens reelle værdi, fordi Arla også overtog samtlige medarbejdere og friholdt Borden fra eventuelle senere erstatningskrav. Der var ingen sundhedsrisiko ved at være her, men Borden reagerede, som om virksomheden var beliggende i USA, der jo er berygtet for den slags sager.

Tog sagen i egen hånd

Det blev kun til fire års mælkepulverproduktion, da Arla besluttede at lukke fabrikken. Jens Steensberg havde det skidt med den beslutning og forsøgte at få en dialog med Arlas direktion om at producere noget andet på fabrikken. Men forgæves.

- Jeg havde i avisen læst om, at der nogle folk med tilknytning til grøntpillevirksomheden Dangrønt ville opføre en lysinfabrik. Jeg kunne straks se, at en del af lysin produktionen mindede om fremstilling af mælkepulver, og at de der lysin-folk uden videre kun anvende vort spraytørringsanlæg.

- Der var ganske enkelt for meget krudt i mig til at gå på efterløn, og jeg følte mere eller mindre, at det var min fabrik, som skulle lukkes. Man skyldte de ansatte, fabrikken og byen, at der blev gjort et forsøg på at holde hjulene i gang. Inden jeg overhovedet havde modtaget min opsigelse fra Arla, tog jeg kontakt til et medlem af Agroferms bestyrelse og forelagde min plan, fortæller Jens Steensberg.

Agroferm var med på ideen, og pludselig fik den 60-årige maskinmester en ny tovholderrolle, denne gang i opbygningen af en højteknologisk og enestående virksomhed.

Lysin er en aminosyre og dermed en af kroppens byggesten. På Agroferm udvinder man lysin af majsstøbevand, som kommer fra Frankrig samt sukkervand fra Danisco. Fabrikken er tæt på at få en EU-godkendelse til også at anvende græssaft fra grøntpilleindustrien. Når det sker, har man populært sagt en stor del af råvarerne liggende i baghaven.

Sådan fremstilles lysin

Processen med at omdanne enzymer begynder i en 50 kubikmeters tryktank, en såkaldt pre-fermentor, hvor majsstøbevand og sukkervand tilføres en halv liter kunstigt fremstillet bakterier. Gæringsprocessen varer i 30 timer, hvorefter "sovsen" pumpes over to 20 meter høje hoved-fermentorer, som hver især kan rumme 480 kubikmeter flydende væske.

Fermenteringen speedes op gennem tilførsel af enorme mængder luft og vi naturligvis føre til høje varmegrader inde i tanken og høj PH-værdi. Den skal så sænkes igen ved at tilføre ammoniak, indtil processen i hovedfermentoren stopper af sig selv efter 120 timer. Virksomheden har i øvrigt opført fem køletårne, så man om vinteren slipper for at bruge ammoniak køling, men anvender den lave vejrtemperatur til at køle indholdet i tryktankene ned.

Det færdige lysin sælges enten som flydende væske eller indtørres til pulverform. Lysin anvendes i fjerkræ- og svinefoder. Når svin og fjerkræ får et ekstra lysin tilskud, skal de æde mindre, og der kommer tilsvarende mindre mæg ud i den anden ende. Mindre foder og mindre mæg er penge lige ned i landmandens lomme.

Der har været en tilsvarende fabrik i Europa, men fabrikken i Ungarn er lukket i dag. Så Jens Steensberg er henvist til enten Sydamerika eller Kina for at finde en kollega at udveksle erfaringer med.

Da fermentering også anvendes i dele af medicinalindustrien, er der i et vist omfang et samarbejde med teknikere hos Novo Nordisk i Kalundborg.

Jagten på vilde bakterier

- Min vigtigste opgave er sikre, at der vedligeholdes, så der ikke kommer "vildbakterier" ind i en fermentor. De bakterier, som vi selv tilsætter, er meget sarte og kan slet ikke klare sig mod alle andre, udefrakommende bakterier. Der skal derfor steriliseres med damp temperatur på 135 grader i produktionsanlægget, ligesom samtlige pakninger, rørsamlinger og ventiler er potentielle bakteriekilder. Hvis der kommer en vildbakterie i en hovedfermentor, skal hele indholdet kasseres og hældes i gylletanken. Det koster os en million kr. hver gang, siger Jens Steensberg.

Al vedligehold styres i dag fra en computer, så de mekaniske dele skiftes ud, inden de forårsager et driftsstop. Jens Steensbergs afdeling råder over seks af de i alt 53 medarbejdere på virksomheden. Langt størstedelen af vedligeholdelsen er lagt ud til 35 eksterne firmaer. Derudover praktiserer han sin store lidenskab for energioptimering. Især de enorme kompressorer, som leverer luft til fermentorerne, sluger masser af strøm.

- Men min primære opgave er at holde anlægget sterilt. En kasseret produktion koster som sagt én million, og man kan købe meget strøm for de penge.

Fingrene væk fra værktøjskassen

Han har konsekvent lagt store kompetencer og dermed et stort ansvar ud til sine medarbejdere:

- Mit motto er: Hold fingrene væk fra værktøjskassen. Jeg tror, at mange maskinmestre falder for fristelsen og involverer sig alt for aktivt i de praktiske vedligeholdelsesopgaver. Inden de ser sig om, drukner de sig selv i arbejde og mister overblikket. Du kan ofte se mig sidde ved skrivebordet og bare kigge ud i luften. Jeg tænker, og en gang imellem dukker der en ny, god idé op.

Jens Steensberg har alle årene været en del af virksomhedens ledelse, og han mener, at mange flere maskinmestre bør mase på for at få en tilsvarende plads i virksomheds-hierarkiet:

- Det kræver, at man ikke bare er en god maskinmester, men også er en god politiker. At man i forbindelse med nye projekter er dygtig til at fremlægge problemstillinger og synspunkter for direktionen. Så kommer man som regel også til at sidde for bordenden, når projektet skal skrues sammen. Man får indflydelse frem for at få noget trukket ned over hovedet.

Jens Steensberg begynder i en seniorordning, når han ved udgangen af marts fylder 65 år. Troldmanden vil være beskæftiget i 12 timer om ugen, så han kan lære sin lærling op. Det er den 37årige maskinmester Flemming Hein, der kommer fra et job i el-sektoren.